

- **FRAD** (Functional Requirements for Authority Records) : a Conceptual Model / IFLA Working Group on Functional Requirements and Numbering of Authority Records (FRANAR)
- Eeva Murtomaa
- Kansalliskirjasto 24.3.2010

1

FRBR and FRAD

Functional Requirements for Bibliographic Records, Functional Requirements for Authority Data

- käsitteelliset mallit
- **auktoiteettitietue:**
- identifioi entiteetin
- kokoaa yhteen nimen variaatiot
- osoittaa suhteet ja tukee navigointia
- mm. linkkikenntien ja ID-tunnisteiden avulla
- **esim. identifioimalla ja lisäämällä roolit pää- ja lisäkirjauksiin**

FRAD-malli

- analysoidaan auktoriteettitiedon toiminnalliset vaatimukset
- Auktoriteettitietueen tietosisältö muodostetaan vastaamaan käyttäjien tarpeita
- Kansainvälinen auktoriteettitietueiden vaihto
- Kirjastot ja muut organisaatot

3

tehtävä:

- 1) Määritellä auktoriteettitietueiden funktionaaliset (toiminnalliset) vaatimukset
- 2) International Standard Authority Data Number, ISADN (tästä luovuttu mutta tilalla ISON työryhmä **ISNI, International Standard Name Identifier**)
- 3) IFLAn virallinen kumppani muihin auktoriteettityöryhmiin

käyttäjät?

- Sekä auktoriteettitiedostojen luojat että
- käyttäjät

- suoraan auktoriteettitiedostoista
- tai eri luetteloiden **kontrollitujen hakutietojen** ja nimen **vittausmuotojen** kautta jne.

5

Käyttäjän tarpeet

<p>FRBR (1998): Löytää Identifioida Valita Saada itselleen</p>	<p>FRAD (2007): Löytää entiteetti tai entiteettejä</p> <p>Identifioida entiteetti</p> <p>Saattaa yhteyteen Tutkii suhteita</p> <p>Hyväksyä/ oikeuttaa hakutiedon muoto</p>	<p>FRSAR (2006-): Löytää aihe entiteetti tai entiteetit</p> <p>Identifioida</p> <p>Valita</p> <p>Saada lisäinformaatiota entiteetistä Saada bibliografisia tietueita tai resursseja tästä aiheesta</p> <p>Tutkia aiheiden välisiä suhteita ja vastaavuussuhteita muihin sanastoihin</p>
--	--	---

Vaikutus RDA:n rakenteeseen

- RDA ei perustu aineistotyypeihin, ei erillisiä lukuja kirjoille, nuoteille jne.
- Perustavoite: identifioida ja esittää suhteita (FRBRn ja FRADin käyttäjien tarpeiden mukaan)
- Luvut: sisältävät näihin tavoitteihin liittyvät elementit

7

RDA

- Luvut. 1-7: resurssin **identifiointi**
- Luvut 8-11, 16: resurssiin liittyvien henkilöiden, perheiden ja yhteisöjen **identifiointi**
- Luvut 17-22: henkilöiden, perheiden, yhteisöjen ja resurssine väliset **suhteet**
- luvut. 24-28: henkilöiden väliset **suhteet**
- luvut. 29-32: henkilöiden, perheiden ja yhteisöjen väliset **suhteet**

8

Termimuutoksia

http://www.ifla.org/files/cataloguing/icp/icp_2009-fi.pdf

JULKILAUSUMA KANSAINVÄLISISTÄ LUETTELOINTIPERIAATTEISTA

- otsikko → **Auktorisoitu/kontrolloitu hakutieto**
- Tekijä (author), säveltäjä, jne. → **Tekijä (creator)**
- Ensisijainen nimi → **Ensisijainen nimi** (Preferred name) – Sääntöjen tai standardien mukaan valittu entiteetin nimi, jota käytetään perustana muodostettaessa entiteetin auktorisoitu hakutieto
- Ensisijainen hakutieto → **Ensisijainen hakutieto** Bibliografisen tai auktoriteettitietueen hakutieto, jonka perustana on tietueen löytyvyyden ja identifioinnin kannalta tärkein attribuutti tai suhde.
- Yhtenäistetty nimekele → **Auktorisoitu hakutieto**
- viittaus → **Nimen varianttimuoto**

9

Entiteetti-relaatio mallin metodi

- **Identifioidaan entiteetit**, jotka kiinnostavat käyttäjiä
- **Identifioidan** kunkin entiteetin **attribuutit**
- **Identifioidaan** näiden entiteettien väliset **suhteet**

10

e.g. Google search: Astrid Lindgren

- **Astrid Lindgren Memorial Award**
- **Hej Astrid!**
- 21.08.2007 Lese- und Ausstellungsprojekt zum 100. Geburtstag von **Astrid Lindgren**
- Event at **Astrid Lindgren Elementary School**
September 8, 2005
- **Astrid Lindgren Association** which is an organization in operation to have **The Astrid Lindgren Club**.
- Etc.

11

Lindgren, Astrid, 1907-2002

Ensisijainen nimi

suhteet

esim. aikaisempi nimi

Ericsson, Astrid ←

nimen varianttumuoto

Ericsson, Anna

myöhempi nimi

Lindgren, Astrid ←

nimen varianttumuodot

Lindgren, Astrid (Anna Emilia)

Lin'gedeng, Aosaurui

Lin'gelun, Asitelide

Limdgren, Astrid

Rindügüren, Asüt'üridü

Salanimi

Lindgren, Marianne ←

Yhteinen salanimi : Marianne Erikson

Ja Anna Ericsson

Kontrolloituja hakutietoja ovat sekä nimien auktorisoidut muodot että nimen varianttumuodot

Miksi henkilöitä, perheitä, yhteisöjä sekä nimiä ja id-tunnisteita käsitellään entiteetteinä?

- enemmän joustavuutta
- helpompi eliminoida päällekkäisyyksiä
- nimet voidaan kontrolloida auktoriteettitiedostossa
- nimet voidaan tarpeen mukaan linkittää toisiin auktoriteettitiedostoihin, bibliografisiin tietueisiin tai varastotietueisiin

Miksi f-mallit?

- FRBR ja FRAD tukevat yhdessä ideaa siitä, että käyttäjä löytää teosten sisällön sillä kielellä, kirjoitusjärjestelmällä ja nimimuodolla, jonka hän parhaiten tuntee
- Mallit ovat mahdollisimman riippumattomia tämänhetkisistä formaateista ja systeemeistä
- avoin tulevaisuuden tietorakenteille

Lindgren, Astrid, 1907-2002

Lindgren, Astrida, 1907-2002

Lindgr̄ ene, Astrida,|1907-2002

Lindgrenová, Astrid, 1907-2002

Lindgrena, Astrida, 1907-2002

Lindgrene, Astrida, 1907-2002

Lindjrin, Astrid, 1907-2002

Lindgrin, Astrid, 1907-2002

Lingran, Ästrid, 1907-2002

Lindgirin, Astrid, 1907-2002

Lindgran, Astrid, 1907-2002

Lindjrin, Astrid, 1907-2002

Lindgrin, Astrid, 1907-2002

Rindoguren, Asutoriddo, 1907-2002

Lingelun, Asitelide, 1907-2002

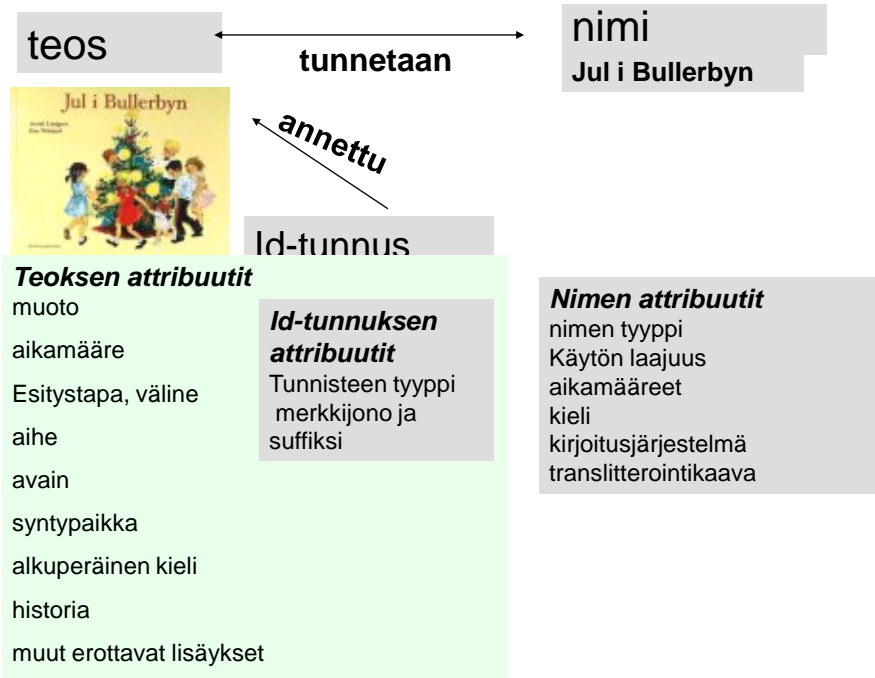
Rinduguren, Asut'uridu

Auktoriteettitietue on tietoelementtien joukko, joka identifioi entiteetin ja helpottaa entiteetin auktorisoidun hakutiedon tai muun sitä koskevan hakutiedon löytämistä

Entiteetin hallinta

Käyttäjät saavat samanaikaisesti johon entiteettiin liittyviä nimiä tai nimimuotoja ja identifioivat entiteetin

Suhteita ilmaistaa yleensä viittausten (Katso ja Katso myös) sekä huomautusten välityksellä

17

110.2 \$a MWT Architects
510.2 \$wb \$a Company of Designers (1986-1992)
510.2 \$wb \$a Nick Evans Architects (1992-)
MTW Architects
Katso myös seuraajat:
Company of Designers (1986-1992)
Nick Evans Architects (1992-)

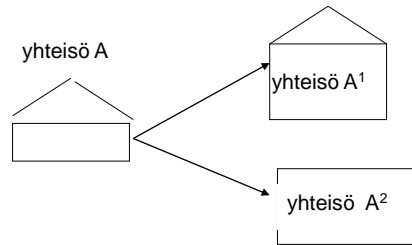
110.2 \$a Company of Designers (1986-1992)
510.2 \$wa \$a MWT Architects
510.2 \$wb \$a Nick Evans Architects (1992-)

Company of Designers (1986-1992)
Ks myös edeltäjät:
MWT Architects
Katso myös seuraajat:
Nick Evans Architects (1992-)

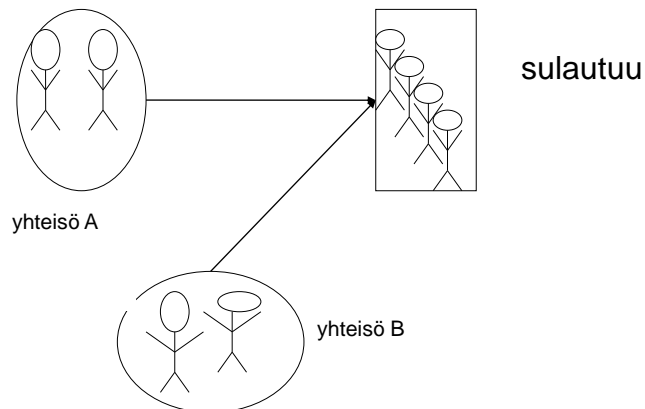
18

Seurannaissuhde

jakautuu

19

20

Suhteet nimien ja niihin liittyvien henkilöiden, perheiden, yhteisöjen ja teosten välillä

- **Entiteettityyppi** **suhdetyyppit**
- **Henkilö ⇒ Nimi**
- **Nimi ⇒ Nimi** **suhteet:**
 - todellinen nimi
 - salanimi
 - maallinen nimi
 - hengellinen nimi
 - virallinen nimi
 - aiempi nimi
 - myöhenpi nimi
 - muunkielinen nimimuoto
 - muu nimen varianttimuoto
- **Perhe ⇒ Nimi**
- muunkielinen nimimuoto

21

Suhteet nimien ja niihin liittyvien henkilöiden, perheiden, yhteisöjen ja teosten välillä

- **yhteisö ⇒ Nimi**
 - avattu nimi
 - akronyymi/ alkukirjaimet/ lyhenne
 - salanimi
 - vaihtoehtoinen kieli
 - muut nimen variaatiot
- **teos ⇒ Nimi**
 - vaihtoehtoinen kieli
 - perinteinen nimi
 - muu nimen variaatio

22

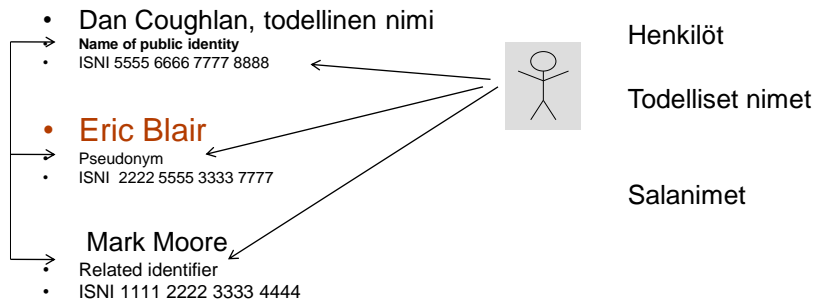
- Sama nimi ----- eri henkilöt

- **Eric Blair**

- Name of public identity
- ISNI 2222 5555 3333 7777

Suhteet

23

100 1#\$aCoughlan, Dan

500 1 ##\$wr\$ **toinen identiteetti** \$a Blair, Eric

Näyttö: Blair, Eric

Ks. myös todellinen identiteetti: Coughlan, Dan

Toisinpäin:

100 1#\$a Blair, Eric

500 ##\$wr \$ **todellinen identiteetti** \$a Coughlan,
Dan

Näyttö: Coughlan, Dan

Ks. myös toinen identiteetti Blair, Eric

24

Suhde: henkilöt-yhteisöt

Associated Artists (1881-1883)

(Amerikkalainen design ryhmä, NYC)

yhteisöön liittyviä henkilöitä

Tiffany, Louis Comfort **perustaja**
Amerikkalainen taiteilija, designer, mesenaatti, 1848-1933

Colman, Samuel

jäsen

De Forest, Lockwood
Amerikkalainen taiteilija, designer, 1850-1932

jäsen

... jne.

25

MARC21

110 2 \$a Associated Artists (1881-1883)

(Amerikkalainen design ryhmä, NYC)

500 \$wr \$i **perustaja** \$a Tiffany, Louis Comfort \$d
1848-1933

Näyttö esim.:

Tiffany, Louis Comfort

Ks. Myös hänen perustamansa yhteisö :

Associated Artists

Associated Artists

Ks. myös yhteisön perustaja:

Tiffany, Louis Comfort, 1848-1933

Jäsenet ilmoitetaan vastaavasti

26

Uusia MARC21 kenttiä

185 - Heading - Form Subdivision (NR)
046 - Special Coded Dates ®
336 - Content Type (R)
370 - Associated Place ®
371 - Address (R)
372 - Field of Activity (R)
373 - Affiliation ®
374 - Occupation (R) [Full](#) | [Concise](#)
375 - Gender (R) [Full](#) | [Concise](#)
376 - Family Information (R) [Full](#) | [Concise](#)
377 - Associated Language (R) [Full](#) |

New data elements in the MARC 21 Authority Format

New content designation for RDA elements: Content type, Media Type, Carrier Type

Identifying work, expression, and manifestation records in the MARC 21 Bibliographic and Authority formats

27

Kandinsky, Vassily (1866-1944)

- **Kandinskii, Vasilii Vasilevich**
- **Kandinskij, Vasilij**
- **Kang-ting-ssu-chi, Wahsili**
- **Kandinsky, Wassily Wassiljewitsch**
- **Kandinsky, Vasili Vasilevich**
- **Etc.**
Gender: mies
- **Roles:**
 - taiteilija (ensisijainen)
 - taidemaalari
 - kirjailija
 - piirtäjä
 - kaivertaja
 - teoreetikko
 - opettaja
- **kansallisuudet:**
 - venäläinen (ensisijainen)
 - ranskalainen
 - saksalainen

Born: Moskova

Died: Neuilly-sur-Seine

28

Kandinsky, Vassily (venäläinen maalari, 1866-1944)

- **suhteet:** *henkilö <-> henkilö*
- **henkilö < - > yhteisö**
- **Jäsen**
- **presidentti...**
- New Artists Association of Munich
- (taiteilijoiden kansainvälinen organisaatio, toimi aktiivisesti vv. 1909-1912)
- **professori**
- Bauhaus
- (saksalainen taidekoulu, 1919-1933)
- **Tapahtumat:** toimi aktiivisesti:
- Saksa
- Ranska
- Moskova
- **Biografiat:**
- Russian painter, 1866-1944)
- (Russian artist, 1866-1944)
- etc.
- Opettaja**
- Ardon Mordecai
- (israeliläinen taidemaalari, 1896-1992)
- Braiq, Paul
- (ranskalainen taidemaalari ja kaivertaja, 1906-1972)
- Feininger, T.Lux
- (amerikkalainen valokuvaaja, s. 910, toimi aktiivisesti Saksassa ja USAssa)
- ...
- jne.
- serkku* Cimiakin, An'ja (1892-1911)
- puoliso* Cimiakin, An'ja (1892-1911)
- **Lähteet ja avustajat:**
- Canadian Centre for Architecture database jne.
- **Aihe:**
- Bibliography of the History of Art (BHA)
- [online], 1990- 29
- jne.

000.01856cz a2200385n 450 MARC21
 001 3286633
 005 20081212071809.0
 008 800418|n acannaabn |b aaa
 010_ |a n79059310
 035_ |a(OCOLC)oca00292352
 040_ |aDLC|b eng
 100.1_ |a **Kandinsky, Wassily, |d 1866-1944**
 400.1_ |a Kandinskiĭ, Vasilĭi Vasil' evich, |d 1866-1944
 400.1_ |a K angting-ssu-chi, Wa-hsi-li, |d 1866-1944
 ...
 667_ |a Machine-derived non-Latin script reference project.
 667_ |a Non-Latin script reference not evaluated.
 670_ |a Author's The art of spiritual harmony ... 1914.
 670_ |a His Kandinsky in Paris, 1934-1944, 1985: |b CIP galley (Vasily Kandinsky)
 ...
 046_ |f1866|f1944
 370_ |a Kandinsky, Wassily |a Moscov |b Neuilly-sur-Seine
 [born in Moscov; died in Neuilly-sur-Seine]
 373_ |a New Artists Association of Munich |s1909|t1912
\$6 - Linkage (NR) ... to link field data to specific institutions, to other records, or to other fields
 374_ |a professor at Bauhaus (German art school) |s1919 |t1933
 375_ |a male

370 entiteettiin liittyvä paikka

100 1 \$aKandinsky, Wassily, \$d 1866-1944
370 \$a Moskova \$b Neuilly-sur-Seine
370 \$e München \$s 1896\$t 1913
370 \$e Venäjä \$s 1914 \$t1920
370 \$e Saksa \$s 1921
370 \$e Ranska(kansalaisuus1939)

- **\$u - Uniform Resource Identifier** Uniform Resource Identifier (URI), for example a URL or URN, which provides electronic access data in a standard syntax. This data can be used for automated access to an electronic item using one of the Internet protocols.
- In field 370, subfield \$u is used to record the location of the source of information about a place recorded in the field that is accessible electronically.

Yhteisöjen attribuutteja lisätty MARC21 auktoiteettitietueformaattiin

- 046: erityisiä aikamerkintöjä
- 370: yhteisöön liittyvät paikat
- 371: osoite
- 372: toimiala
- 377: kieli

Suhteita

A ↔ Y

- Suhteet:
henkilöiden/perheiden/yhteisöjen ja
resurssien välillä
Astrid Lindgren on luonut teoksen **Alla vi
barn i Bullerby**
- Resurssien välillä
Sarjan abc seuraaja **Sarja XYZ**

33

Suhde: henkilö-teos

Auktorisoitu hakutieto:

240\$a Alla vi barn i Bullerbyn. \$l suomi
245 \$a Melukylän lapset / Ꞥc Astrid Lindgren ;
kuv. Ingrid Nyman ; suom. Laila Järvinen.
700\$a Nyman, Ingrid, \$e kuvittaja
700\$a Järvinen, Laila \$e kääntäjä
100 \$a Lindgren, Astrid, \$d 1907-2002.

34

Suhteita eri resurssien välillä

Auktorisoitu hakutieto:

100 \$a Brown, Dan, \$d 1964-

240 \$a Digital fortress. \$l ranska

245 \$a Forteresse digitale.

**700 \$i Käännös teoksesta \$a Brown, Dan, \$d 1964-
\$t Digital fortress.**

Rakenteinen kuvailu:

100 \$a Brown, Dan, \$d 1964-

240 \$a Digital fortress. \$l ranska

245 \$a Forteresse digitale.

**500 \$a Käännös teoksesta : Digital fortress /
Dan Brown. - 1st ed. - New York : St.
Martin's Press, 1998. - 371 pages ;
22 cm**

Tai 765 linkkikenttä alkukielinen julkaisu

original language language when the target item is a translation
(horizontal relationship). When a note is generated from this field, the introductory phrase

Translation of: may be generated based on the field tag for display.

35